ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA STEAM LOYIHALARI ASOSIDA O‘QUVCHILARNING IXTIROCHILIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH

Beg'amova Sabina Najmiddin qizi, Termiz davlat pedagogika instituti talabasi
Ilmiy rahbar **Jovliyev Jo‘rabek Alisher o‘g‘li**, Termiz davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqola boshlang‘ich ta’limda STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) loyihalari orqali o‘quvchilarning ixtirochilik va kreativ faoliyatini rivojlantirishning samarali usullarini tahlil qiladi. Maqolada STEAM yondashuvining nazariy asoslari, o‘quvchilarning mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshirishdagi roli, shuningdek, amaliy loyihalar orqali ixtirochilik salohiyatini shakllantirish tajribalari ko‘rib chiqiladi.
Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, STEAM tta’lim, ixtirochilik ffaoliyat, kreativlik, loyiha asosida oo‘qitish, innovatsion pedagogika
Аннотация: В этой статье анализируются эффективные способы развития изобретательности и творческой активности учащихся с помощью проектов Steam (наука, технология, инженерия, искусство, математика) в начальном образовании. В статье рассматриваются теоретические основы подхода Steam, его роль в повышении способности учащихся к самостоятельному мышлению и решению проблем, а также опыт формирования творческого потенциала посредством практических проектов.
Ключевые слова: начальное образование, STEAM тобразование, изобретательность fдеятельность, креативность, проектное обучение, инновационная педагогика
Abstract: This article analyzes effective ways to develop students' ingenuity and creative activity through Steam projects (science, technology, engineering, art, mathematics) in primary education. The article examines the theoretical foundations of the Steam approach, its role in enhancing students' ability to think independently and solve problems, as well as the experience of building creative potential through practical projects.
Keywords: primary education, STEAM education, inventiveness, creativity, project-based learning, innovative pedagogy

Kirish: Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilarning kreativ va ixtirochilik salohiyatini rivojlantirish muhim masala hisoblanadi. Boshlang‘ich ta’lim bosqichida bolalar o‘z fikrini erkin ifoda etishga, mustaqil qaror qabul qilishga va yangi g‘oyalar yaratishga o‘rganadi. Shu nuqtai nazardan, STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) ta’lim yondashuvi ta’lim jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qilish imkonini beradi. STEAM loyihalari orqali o‘quvchilar nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtiradi, turli fanlararo bog‘liqlikni tushunadi va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, loyiha asosida o‘qitish metodikasi o‘quvchilarda kreativ fikrlash, innovatsion yondashuv va ixtirochilik faoliyatini rivojlantirishga xizmat qqiladi Kreativ yondashuv, o‘z navbatida, faqat ma’lumotni yodlashdan iborat bo‘lmagan, balki o‘quvchilarning mustaqil izlanish olib borish, yangi g‘oyalarni sinab ko‘rish va muammolarni innovatsion usullar bilan hal qilish qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan pedagogik tamoyildir. Shu bois, boshlang‘ich ta’limda STEAM loyihalarini joriy etish orqali o‘quvchilarning

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

intellektual va ixtirochilik salohiyatini yuqori darajada rivojlantirish mumkinligi ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribalar orqali tasdiqlangan.

STEAM ta'limi boshlang'ich maktab bosqichida fanlararo integratsiyani kuchaytirish va o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv orqali o'quvchilar turli fanlardan olgan bilimlarini amaliy loyiha ishlarida qo'llaydi. Masalan, matematika va fizika bilimlarini robototexnika loyihasida qo'llash, san'at va dizayn ko'nikmalarini ilmiy loyihalarda namoyon qilish mumkin. STEAM ta'limi fanlararo integratsiyaga asoslangan yondashuv bo'lib, o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Bu metodika fanlararo bog'liqlikni tushunishga, kreativ fikrlashni rivojlantirishga va innovatsion yechimlar yaratishga yordam beradi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida STEAM loyihalari kichik eksperimentlar, model yasash, muammolarni yechish va ijodiy mashg'ulotlar shaklida amalga oshiriladi.Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, STEAM yondashuvi o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalarni shakllantiradi:

- mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyati;
- eksperimentlar va tajribalar orqali bilimlarni mustahkamlash;
- ijodiy va innovatsion yondashuvni rivojlantirish;

Loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning) STEAM yondashuvining eng muhim qismlaridan biridir. Boshlang'ich sinf o'quvchilari o'z g'oyalarini amalda sinab ko'radi, natijalarni tahlil qiladi va yangi echimlar yaratadi. Misol uchun, maktabda "Suvni filtrlash tizimi" loyihasi orqali o'quvchilar biologiya, kimyo va texnologiya bilimlarini birlashtiradi, tajribalar o'tkazadi va o'z yechimlarini yaratadi.

Bunday faoliyat ixtirochilik salohiyatini rivojlantiradi, chunki o'quvchi o'z g'oyasini sinash, xatolarni aniqlash va tuzatish jarayonida o'rganadi. Shu bilan birga, loyiha ishlarida jamoaviy hamkorlik, kommunikatsiya va liderlik ko'nikmalari ham shakllanadi.Kreativ yondashuv o'quvchilarda yangi g'oyalar ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning ijodiy faoliyati quyidagi usullar bilan rivojlantiriladi:

- o'quvchilarga erkin tanlov imkoniyatini berish;
- turli materiallar va texnologiyalar bilan ishlashni rag'batlantirish;
- kichik loyihalar orqali eksperiment qilishga imkon yaratish;
- natijalarni baholash jarayonida innovatsion fikrni rag'batlantirish.

Masalan, qog'oz, karton va boshqa oddiy materiallardan robot yoki konstruktor yaratish o'quvchilarda nafaqat texnologik ko'nikmalarni, balki kreativ tafakkurni ham rivojlantiradi. Shu tarzda STEAM loyihalari ixtirochilik va kreativlikni tabiiy ravishda shakllantiradi turli fanlararo bog'liqlikni tushunish.

STEAM yondashuvi va loyiha asosida o'qitish metodikasi samaradorligi bo'yicha bir qancha ilmiy tadqiqotlar mavjud. Masalan, Bequette va Bequette (2012) tadqiqotida STEAM loyihalarini boshlang'ich sinflarda qo'llash orqali o'quvchilarning ijodiy va muammolarni hal qilish ko'nikmalari sezilarli darajada oshgani aniqlangan. Shu bilan birga, Yakman (2010) o'quvchilarning fanlarga qiziqishi va mustaqil fikrlash darajasi STEAM faoliyatlari natijasida kuchayishini qayd etgan. Biroq, tanqidiy tahlil shuni ko'rsatadiki, STEAM loyihalarining samaradorligi faqat ularni joriy qilish bilan emas, balki pedagogning metodik mahoratiga ham bog'liq. Misol uchun, agar loyiha faqat "tayyor natija"ga erishishga qaratilgan bo'lsa, o'quvchilarning ixtirochilik salohiyati va kreativ fikrlashi yetarli darajada rivojlanmaydi. Shu bois, loyiha asosida o'qitishda pedagoglar o'quvchilarga erkin

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

tanlov, eksperiment va xatolar orqali o‘rganish imkoniyatini taqdim etishi muhimdir. Shuningdek, ayrim tadqiqotlar STEAM metodikasining vaqt va resurs talab qilishi bilan bog‘liq muammolarni ham ko‘rsatadi. Boshlang‘ich maktablarda barcha fanlararo loyihalarni muntazam amalga oshirish qiyin bo‘lishi mumkin, shuning uchun loyiha tanlovlarini o‘quvchilar ehtiyojlari va mavjud resurslarga moslashtirish tavsiya etiladi. Tanqidiy fikrlash nuqtai nazaridan, STEAM yondashuvi o‘quvchilarda faqat eksperiment va amaliy faoliyatni rivojlantirmasdan, balki ularni muammo tahlili, sabab-natija munosabatlarini aniqlash va yangi yechimlar yaratishga o‘rgatadi. Shu bilan birga, o‘qituvchi faol ishtirok etib, o‘quvchilarning fikrini yo‘naltirishi, xatolarini tahlil qilishi va kreativ yechimlarni rag‘batlantirishi Zarur. Natijada, STEAM loyihalari boshlang‘ich ta’limda o‘quvchilarning ixtirochilik va kreativlik salohiyatini oshirishda aniq dalillarga asoslangan samarali vosita bo‘lib, pedagogik amaliyotda to‘g‘ri yondashuv bilan qo‘llanganda o‘z ijobiy natijalarini beradi.STEAM loyihalari boshlang‘ich ta’limda o‘quvchilarni nafaqat bilimga, balki ijodiy izlanishga yo‘naltiradi. Masalan, oddiy kundalik predmetlar va materiallardan (qog‘oz, karton, plastmassa, Lego konstruktori) foydalanib, o‘quvchilar kichik ixtirolar yaratishi mumkin. Bu jarayon ularni eksperiment qilishga, xatolarni aniqlashga va yangi yechimlarni ishlab chiqishga rag‘batlantiradi.

Kreativ yondashuv shuni ta’kidlaydiki, har bir loyiha o‘quvchining shaxsiy qiziqishi va individual iqtidoriga mos bo‘lishi kerak. Misol uchun, bir o‘quvchi texnologiya va mexanika bilan qiziqsagina, unga robot yoki mexanik qurilmalar yaratish loyihasi berilishi mumkin, boshqasi esa san’at va dizayn orqali kreativlikni rivojlantiradi. Shu tarzda STEAM loyihalari shaxsiy yondashuvni qo‘llab-quvvatlaydi va o‘quvchilarning o‘ziga xos ixtirochilik salohiyatini ochib beradi. Bundan tashqari, STEAM faoliyati o‘quvchilarda tanqidiy fikrlash va muammolarni turlicha yondashuv bilan hal qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Ular muayyan masala bo‘yicha bir necha yechimni ishlab chiqadi, natijalarni tahlil qiladi va eng samarali variantni tanlaydi. Shu bilan birga, jamoaviy loyihalar o‘quvchilarda hamkorlik, fikr almashish va liderlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Ilmiy nuqtai nazardan, STEAM loyihalari boshlang‘ich ta’limdagi kreativ yondashuvni faqat amaliy mashg‘ulotlar bilan cheklamaydi, balki o‘quvchilarni nazariy bilimni amaliyotga tatbiq etishga, eksperimentlar va kuzatishlar orqali o‘z fikrini asoslashga o‘rgatadi. Shu tarzda, STEAM metodikasi orqali o‘quvchilar nafaqat “nima”ni, balki “qanday” va “nima uchun” savollariga javob izlashni o‘rganadi.

Xulosa Boshlang‘ich ta’limda STEAM loyihalari o‘quvchilarning ixtirochilik va kreativlik salohiyatini rivojlantirishda samarali vosita ekanligi aniqlangan. Ushbu yondashuv orqali o‘quvchilar nafaqat fanlarni chuqurroq tushunadi, balki o‘z g‘oyalarini amalda sinash, eksperiment qilish va yangi yechimlar yaratish imkoniga ega bo‘ladi. STEAM loyihalari o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil va jamoaviy hamkorlik ko‘nikmalarini shakllantiradi, shuningdek, ularning motivatsiyasini oshiradi va o‘rganishga qiziqishini kuchaytiradi. Shuni ta’kidlash lozimki, STEAM metodikasining samaradorligi faqat loyiha joriy etish bilan cheklanmaydi. Pedagogning metodik mahorati, resurslar yetarliligi va loyiha mazmunining o‘quvchining individual qiziqishlariga mosligi ham muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli, STEAM loyihalarini rejalashtirish va amalga oshirishda pedagoglar ijodiy yondashuvni, o‘quvchilarning individual salohiyatini rag‘batlantirishni va eksperiment imkoniyatlarini birinchi o‘ringa qo‘yishlari Zarur. Natijada, boshlang‘ich ta’limda STEAM loyihalari kreativ yondashuvni qo‘llab-quvvatlash, ixtirochilikni rivojlantirish va o‘quvchilarda mustaqil, tanqidiy va innovatsion fikrlashni shakllantirishda samarali mexanizm sifatida xizmat qiladi. Shu

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

bilan birga, loyiha asosida o‘qitish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan resurs va vaqt cheklovlari, shuningdek, o‘quvchi ehtiyojlariga moslashmagan faoliyatlar metodik kamchilik sifatida e’tiborga olinishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mukhtarova L.A. Ways of formation of ecological culture in children of primary age // AJMR:Asian Journal of Multimensional Research Journal. Vol 10, Issue 4, April, 2021. - Pp 648-652. (Impact Factor 7.699).
2. Mukhtarova, L. A. (2021). THE USE OF INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF A CULTURE OF ENVIRONMENTAL SAFETY. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(10), 792-797.
3. Mukhtarova Lobar Abdimannabovna. (2021). POSSIBILITIES OF AN INTEGRATIVE APPROACH TO THE FORMATION OF A CULTURE OF ENVIRONMENTAL SAFETY. European Scholar Journal, 2(11), 43-44.
4. Muxtarova, L. A. (2021). Use of multimedia technologies in the educational process. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(4), 1781-1785.
5. Мухтарова, Л. А. (2018). Пути Использования Возможностей Мультимедиа В Повышении Качества И Эффективности Уроков Чтения В Начальных Классах. Научные горизонты, (11-1), 247-252.
6. Мухтарова, Л. А. (2018). Развитие И Формирования Критического Мышления У Школьников Начальных Классах. Гуманитарный трактат, (24), 13-14.
7. Мухтарова, Л. А. (2018). Развитие творческого мышления у школьников начальных классов. Гуманитарный трактат, (24), 9-10.
8. Kulmuminov, U., & Mukhtarova, L. (2023). POSSIBILITIES OF CREATIVE THINKING AND ITS MANIFESTATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS. Open Access Repository, 4(02), 81-84.
9. Lobar Mukhtarova, & Shahnoza Isakova. (2023). METHODOLOGY OF SPEECH DEVELOPMENT OF VISUALLY IMPAIRED STUDENTS. Academia Repository, 4(10), 360–371. Retrieved from
10. Mukhtarova Lobar Abdimannabovna, & Saidakhmatova Nafisa Soatmurod kizi. (2023). DEVELOPMENT OF READING UNDERSTANDING SKILLS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS. Academia Science Repository, 4(04), 18–22. Retrieved from
11. Daminova Dilbar Melimurodovna, & Mukhtarova Lobar Abdimannabovna. (2023). PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES OF FORMING MATHEMATICAL LITERACY SKILLS OF PRIMARY SCHOOL PUPILS. Open Access Repository, 4(3), 971–976.
12. Erkin Babamuratov, Dzhuraeva Ulmashon, & Zhovliev Zhurabek. (2023). METHODS OF IDEOLOGICAL WORK FOR YOUTH WITH IDEOLOGICAL DEPRESSION. World Bulletin of Social Sciences, 27, 136-143.
13. Jorabek Jovliev. (2023). EDUCATION OF PRIMARY CLASS STUDENTS IN THE SPIRIT OF NATIONAL AND GENERAL HUMAN VALUESTECHNOLOGY. Open Access Repository, 10(10), 51–55.
14. Erdanova Zamira Olimovna 2023/10/8 CONDITIONS OF USING AL-HAKIM AL-TIRMIZI'S PEDAGOGICAL VIEWS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM Academia Repository 4, 10, 1-9

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

15. Erdanova Zamira Olimovna 2023/10/8 THE CONTENT AND ESSENCE OF USING AL-HAKIM AL-TIRMIZI'S PEDAGOGICAL VIEWS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM World Bulletin of Social Sciences 27, 18-22

16. Erdanova Zamira 2023/5/30 AL-HAKIM AT-TERMIZIY QARASHLARIDAN OLIY TA`LIMDA FOYDALANISHNING AHAMIYATI Journal of Universal Science Research 1, 5, 1466-1471 66 INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS universalconference.us INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS Volume 01, Issue 02, 2024

17. Nilufar BOYNAZAROVA. (2023). NATURE AND HUMAN HARMONY IN PERSONAL MORAL DEVELOPMENT. World Bulletin of Social Sciences, 27, 6 9. Retrieved from https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/3219

18. Nilufar Boynazarova. (2023). ISSUES OF ENVIRONMENTAL PROTECTION AND FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE OF PRIMARY CLASS STUDENTS. World Bulletin of Social Sciences, 27, 10-12. Retrieved from https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/3220

19. .Nilufar Boynazarova. (2023). FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE IN PRIMARY CLASS STUDENTS. Open Access Repository, 9(10), 99–102. Retrieved from https://oarepo.org/index.php/oa/article/view/3553

20. Boynazarova.N. (2023). BOSHLANG‘ICH SINFLARDA BUGUNGI KUNDA MATEMATIK SAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISH. Interpretation and Researches, 2(1) извлечено от https://interpretationandresearches.uz/index.php/iar/article/view/960